

Nr 213.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara; given Stockholms slott den 2 maj 1941.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 (nr 310)
om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.**

Härigenom förordnas, att 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 om sjukhusvård vid krig eller krigsfara skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

9 §.

Kostnaderna för militära sjukhus bestridas helt av statsmedel, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande.

Vad nu — — — eller krigsfara.

Beträffande civila sjukhus i övrigt bestridas kostnaderna för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranledas av bestämmelserna i denna lag, på sätt i första stycket sägs; dock att under tid, då krig icke råder, kostnader för vård av krigsskadade skola ersättas av statsmedel enligt grunder, som fastställas av Konungen. Övriga kostnader för sådana sjukhus bestridas i den ordning, som tillämpas i fredstid.

Med krigsskadade — — — sårade krigsfångar.

10 §.

Ansökan om ersättning för sådana kostnader för vård å civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skall insändas till medicinalstyrelsen. Medicinalstyrelsen äger utbetala förskott å sådan ersättning enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen. Finnes anspråk å slutlig ersättning böra godkännas, skall medicinalstyrelsen tillställa den ersättningsberättigade honom tillkommande belopp. Varder anspråket icke godkänt, skola handlingarna i ärendet utan dröjsmål överlämnas till riksvärderingsnämnden, som har att avgöra ärendet enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Över riksvärderingsnämndens beslut må klagan icke föras.

Framställes i andra fall än i första stycket sägs anspråk på ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skall anspråket prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.

Angående sätt och tid för erläggande av ersättning, som bestämts av lokal värderingsnämnd eller riksvärderingsnämnden, skall gälla vad i rekvisitions-lagen stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 25 april 1941.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, försvars- och finansdepartementen anmäler t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Bergquist, fråga om *viss ändring i lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara* samt anför:

Gällande bestämmelser.

Den grundläggande regleringen av sjukhusförhållandena vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, återfinnes i *lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara*. I första stycket av 1 § gives Konungen fullmakt att förordna om tillämpning av de särskilda bestämmelser, vilka under utomordentliga förhållanden skola gälla; dessa bestämmelser finnas intagna i lagens 3—9 §§. Genom föreskrift i 1 § andra stycket sättas stadganden i andra lagar och författningar — i den mån de strida mot den nu ifrågavarande lagens bestämmelser, såvitt de enligt meddelat förordnande skola tillämpas — temporärt ur kraft. I 2 § lämnas förklaring å vad i lagen förstås med »militära sjukhus» och »civila sjukhus». 9 § innehåller de viktiga bestämmelserna om huru kostnaderna för sjukhusen skola gäldas vid krig eller krigsfara. Kostnaderna för militära sjukhus skola bestridas av statsmedel, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande (9 § första stycket). Samma regler skola gälla i fråga om civila sjukhus, som upprättas i anledning av krig eller krigsfara (9 § andra stycket). För civila sjukhus i övrigt skola kostnaderna bestridas i den ordning, som tillämpas i fredstid; dock skola kostnaderna för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranledas av bestämmelserna i lagen, gäldas av statsmedel (9 § tredje stycket). Med krigsskadade avses enligt 9 § fjärde stycket dels sådana sjuka eller sårade, vilkas sjukdom eller skada förorsakats av fienden eller eljest föranletts av eller inträffat under deras tjänstgöring vid krigsmakten eller luftskyddet eller uppehåll där med vederbörligt tillstånd, dels ock sjuka eller sårade krigsfångar. Slutligen stadgas i 10 §, att anspråk på ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skola prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens

behov. Angående sättet och tiden för ersättnings erläggande skall gälla vad i rekvisitionslagen stadgas om likvid för fulljord rekvisition.

Huvudstadgandena rörande rekvisition för krigsmaktens behov återfinnas i *lagen den 31 mars 1938 (nr 87) angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov (rekvisitionslag)* (ändrad genom lagar den 22 juni 1939, nr 295, och den 31 maj 1940, nr 411). I rekvisitionslagen stadgas, bland annat, att för avgörande av ersättningsfrågor skola finnas en riksvärderingsnämnd för hela riket ävensom lokala värderingsnämnder, i regel en för varje landstingsområde och en för varje stad, som ej deltagar i landsting (11 §). Kan på förhand lämpligen bestämmas, efter vilka pris ersättning skall utgå för fulljord rekvisition, skola taxor å nämnda pris upprättas (8 §). Taxor upprättas av riksvärderingsnämnden eller, enligt dennas bestämmande, av lokal värderingsnämnd (12 §). Finnes i taxa upptaget pris för fulljord rekvisition, skall, med visst undantag, ersättningen därför utgå i enlighet med taxan (8 §). Eljest skall ersättning lämnas med belopp, som prövas skäligt med hänsyn till »nödvändiga kostnader vid produktion eller återförsäljning, normal handelsvinst eller andra på prissättningen regelmässigt inverkan förhållanden» (7 §). Ersättning, som skall utgå efter taxa, fastställas till beloppet av den myndighet, som för kronans räkning mottagit det rekviderade eller har uppsikt över rekvisitionens fullgörande. Ersättning, som icke skall utgå efter taxa, bestämmas av den lokala värderingsnämnden. Där nämnden finner skälig anledning antaga, att ersättningen bör skattas till högre belopp än tjugutusen kronor, skall nämnden dock ofördröjligen hänskjuta frågan om ersättning till riksvärderingsnämndens omedelbara avgörande (13 §). Ändring i beslut, som av lokal värderingsnämnd meddelats i ersättningsfråga, må sökas hos riksvärderingsnämnden genom besvär. Över beslut, som meddelats av riksvärderingsnämnden i ersättningsfråga, må klagan ej föras (14 §).

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av rekvisitionslagen hava meddelats i *rekvisitionsförordningen den 10 juni 1938, nr 304* (ändrad genom förordning den 22 juni 1939, nr 361). I dess 29 § finnes angivet, huru räkning å ersättning i anledning av rekvisition skall avgivas och i vissa fall överlämnas till vederbörande värderingsnämnd. 33 § innehåller, bland annat, bestämmelse därom, att, då värderingsnämnd avgjort ersättningsfråga, nämndens protokoll eller utdrag därav skall överlämnas till länsstyrelsen, som har att, så snart slutligt beslut i ärendet föreligger, tillställa den ersättningsberättigade honom tillkommande belopp.

Rekvisitionsförordningen innehåller vidare åtskilliga andra bestämmelser, som reglera värderingsnämnds behandling av ersättningsärenden. Sålunda stadgas, bland annat, i 25 §, att värderingsnämnd äger höra sakkunnig, där så finnes erforderligt, samt förrätta syn eller besiktning. I 31 § föreskrives, bland annat, att kronans rätt skall bevakas inför lokal värderingsnämnd av ombud, som förordnats av länsstyrelsen, och inför riksvärderingsnämnden av ombud, som förordnats av Kungl. Maj:t. Enskild sakägare äger själv

eller genom ombud bevaka sin rätt inför värderingsnämnd. Enskild sakägare är skyldig att på anfordran tillhandahålla värderingsnämnd erforderliga handlingar och upplysningar ävensom att, där så finnes nödigt, på kallelse inställa sig inför nämnden för att meddela muntliga upplysningar.

I förevarande sammanhang må omnämnas, att chefen för försvarsdepartementet, med stöd av Kungl. Maj:ts den 31 januari 1941 givna bemyndigande, den 3 februari 1941 tillkallat särskilda utredningsmän att inom nämnda departement biträda med utredning angående revision av gällande rekvisitionslagstiftning.

Genom *kungörelse den 8 december 1939, nr 833*, har Kungl. Maj:t med stöd av 1 § första stycket lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara förordnat, att bestämmelserna i 3—9 §§ i lagen skola äga tillämpning.

Särskilda bestämmelser angående tillämpning av lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara hava utfärdats genom *kungörelse den 3 september 1939, nr 634* (ändrad genom *kungörelse den 15 december 1939, nr 874*). Enligt *kungörelsens 8 §* utfärdas närmare föreskrifter för tillämpningen av 10 § i lagen av medicinalstyrelsen. Styrelsen har med stöd härav utfärdat *dels* en i det följande omfördäld cirkulärskrivelse av den 16 maj 1940, *dels* ock vissa särskilda föreskrifter beträffande förskottering av kostnader för beredskaps-sjukhuset i Visby.

I *brev till medicinalstyrelsen den 30 augusti 1940* har Kungl. Maj:t — med upphävande av den nyssnämnda av styrelsen den 16 maj 1940 utfärdade cirkulärskrivelsen, vilken var riktad till samtliga landstings förvaltningsutskott samt gällde ersättning för vård av militära patienter å av landsting drivna sjukhus — meddelat följande föreskrifter rörande sättet för beräkande och bestridande av preliminär ersättning av statsmedel för vård av militära patienter å de i fred befintliga civila sjukhusen:

1. Ersättning skall preliminärt beräknas efter den medelkostnad per patient och dag, som senaste bokslut vid respektive sjukhus utvisar, dock att ersättningsbeloppet icke må sättas högre än att det med säkerhet kan antagas komma att icke överstiga sjukhusets medelkostnad per patient och dag för det år vården lämnats, sedan sammanlagda beloppet av till sjukhuset i övrigt utgående driftbidrag av statsmedel frändragits bruttokostnaden.

2. Räkning å dylik preliminär ersättning utställs på och gäldas av krigskassaavdelningen vid den militära myndighet, där vederbörande är hemorts-redovisad.

3. Har räkning översänts till annan krigskassaavdelning, åligger det denna att ofördrojligen översända räkningen till i andra punkten avsedd krigskassaavdelning, som har att utbetala sjukhuset enligt räkningen tillkommande ersättning.

Beträffande sättet för den definitiva ersättningens beräkande och bestridande vill Kungl. Maj:t framdeles meddela beslut.

Bestämmelserna i brevet äga tillämpning å alla militära patienter, tillhörande såväl armén som marinen och flygvapnet.

Förarbetena till lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.

Förarbetena till lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara innehålla icke andra uttalanden rörande bestämmelserna i 10 § än en hänvisning till liknande föreskrifter i 6 § lagen den 31 mars 1938 (nr 90) om förfoganderätt för luftskyddets behov (senaste lydelse enligt lag den 13 april 1940, nr 219).

Departementspromemoria med ändringsförslag.

Inom socialdepartementet har upprättats en promemoria angående ifrågasatt ändring av 10 § lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara. Efter redogörelse för gällande bestämmelser m. m. har i promemorian vidare anförts:

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att kostnader för civila sjukhus, som upprättas i anledning av krig eller krigsfara, ävensom kostnader för vård av krigsskadade å civila sjukhus i övrigt och övriga för sistnämnda sjukhus uppkomna kostnader, vilka föranledas av bestämmelserna i 1939 års lag, helt skola bestridas av statsmedel.

Vad först beträffar kostnad för sådan sjukhusvård, som skall bekostas av statsmedel — d. v. s. all vård å civila sjukhus, som upprättats i anledning av krig eller krigsfara, ävensom vård av krigsskadade å civila sjukhus i övrigt — hava på sätt framgår av vad i det föregående anförts vissa regler fastställt för förskottsbetalning därav. I fråga om fastställandet av den slutliga ersättningen för vården gäller för närvarande enligt lagens 10 §, att ersättningsanspråk skall prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Såvitt angår ordningen för prövningen gäller alltså, att ersättningen, om fastställd taxa ej är tillämplig, skall prövas av lokal värderingsnämnd och i vissa fall av riksvärderingsnämnden. Då beräkandet av ersättning i fall, varom nu är fråga, i regel torde utgöra resultatet av vissa räkneoperationer utan större utrymme för ett skälighetsbedömande, synes det beträffande sådana fall, då enighet råder mellan den ersättningsberättigade och vederbörande myndighet, som påkallat sjukhusvård, rörande ersättnings storlek, olämpligt, att avgörandet av frågan om ersättningsbeloppet skall behöva hänvisas till värderingsnämnd enligt rekvisitionslagen. Det skulle säkerligen vara mera praktiskt, att räkning å meddelad sjukhusvård överlämnades, om den sjuke eller sårade tillhörde krigsmakten — eller vore krigsfånge — till vederbörande militära förvaltningsmyndighet — armé-, marin- eller flygförvaltningen — samt i annat fall till medicinalstyrelsen. För undersökning av faktiska omständigheter och för införskaffande av möjligen erforderliga uppgifter i övrigt torde myndigheterna kunna vända sig till underordnade organ eller andra myndigheter. Funne armé-, marin- eller flygförvaltningen, respektive medicinalstyrelsen icke anledning till erinran mot framställt ersättningsanspråk, borde detsamma anses för statens räkning godtaget; utbetalning av ersättning kunde lämpligen ske till den ersättningsberättigade genom vederbörande myndighets egen försorg. Kunde ersättningskravet däremot icke godkännas, borde avgörandet träffas av någon högre instans. En möjlighet vore givetvis den, att för sådant fall förbehålla Kungl. Maj:t avgörandet. En annan möjlighet — vilken synes vara att föredraga — skulle vara att anlita riksvärderingsnämnden såsom överinstans; över dess beslut

borde klagan icke få föras. Utbetalning av ersättning synes i sådant fall böra ske i enlighet med rekvisitionsförordningens bestämmelser.

Beträffande ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka skola gäldas av statsmedel, i andra fall än då fråga är om kostnad för själva sjukhusvården synas de för närvarande i lagens 10 § föreskrivna reglerna fortfarande böra bliva tillämpliga.

Bestämmelser, avfattade i enlighet med vad sålunda anförts, upptogs i ett utkast till lag angående ändrad lydelse av 10 § lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara, enligt vilket utkast nämnda lagrum skulle erhålla följande lydelse:

Anspråk på ersättning för sådana kostnader för vård å civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skall framställas, i fråga om sjuka eller sårade, som tillhöra krigsmakten eller äro krigsfångar, till armé-, marin- eller flygförvaltningen samt eljest till medicinalstyrelsen. Godkänner myndigheten framställt ersättningsanspråk, skall myndigheten omedelbart tillställa den ersättningsberättigade honom tillkommande belopp. Varder framställt ersättningsanspråk icke godkänt, skola handlingarna i ärendet utan dröjsmål överlämnas till riksvärderingsnämnden, som har att avgöra ärendet enligt de grunder, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Över riksvärderingsnämndens beslut må klagan icke föras.

Framställes i andra fall än i första stycket sägs anspråk på ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skall anspråket prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.

Angående sätt och tid för erläggande av ersättning, som bestämts av lokal värderingsnämnd eller riksvärderingsnämnden, skall gälla vad i rekvisitionslagen stadgas om likvid för fulljord rekvisition.

Över promemorian hava, efter remiss, yttranden avgivits av medicinalstyrelsen, riksvärderingsnämnden, armé-, marin- och flygförvaltningarna samt svenska landstingsförbundet.

Lagutkastet tillstyrkes i princip eller lämnas utan erinran i samtliga yttranden med undantag av arméförvaltningens yttrande, vari erinringar i flera hänseenden anföras.

Medicinalstyrelsen framhåller, att olika fall av vård å civila sjukhus av militära patienter och krigsskadade kunna komma i fråga samt att kostnaderna för vården kunna avsevärt variera. En rätt väsentlig skillnad föreläge vid krig, å ena sidan, och krigsfara (långvarig beredskap) å den andra. Vård hade under år 1940 meddelats vid olika beredskapssjukhus, reservsjukhus samt av landstingen drivna lasarett. Det syntes styrelsen riktigt, att den föreslagna lagändringen komme till stånd. Om lagen ej kunde giva de detaljbestämmelser, som torde bliva nödvändiga, syntes dessa böra komma till uttryck i särskild kungörelse, därest ej medicinalstyrelsen bemyndigades att fortfarande utfärda dylika bestämmelser. Vissa direktiv syntes dock böra givas styrelsen.

Medicinalstyrelsen anför ytterligare följande:

Styrelsen vill fästa uppmärksamheten på de åsikter, som arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse under handläggning av ärenden, som falla under 10 § i lagen, förfäktat. Om dessa åsikter allt fortfarande skola få gälla,

kan man befara, att alla till arméförvaltningen ställda ersättningskrav från landstingen komma att underkännas och överlämnas till riksvärderingsnämnden.

Slutligen framhåller styrelsen, att begreppet »vård å civila sjukhus» borde preciseras så att klarhet vunnas, huruvida ersättning i vissa fall finge utgå för vård å enskilt eller halvenskilt rum och i vilken utsträckning konsultation av specialist finge förekomma.

Riksvärderingsnämnden anför, att det visserligen kunde antagas, att ärenden, som överlämnades till nämnden, merendels vore så beredda, att de utan vidare kunde företagas till avgörande. Tillräckliga skäl syntes dock knappast föreligga att betaga nämnden den nämnden eljest tillkommande befogenheten att av eget initiativ införskaffa den ytterligare utredning, som kunde finnas erforderlig. Den mest ändamålsenliga formen därför hade visat sig vara muntligt förfarande inför nämnden. För att ett sådant skulle kunna komma till stånd erfordrades att, i överensstämmelse med vad som funnes stadgat i 31 § första stycket rekvisitionsförordningen, ombud funnes, som kunde företräda kronan inför nämnden. Nämnden förordade, att tillägg måtte göras till 10 § första stycket i lagen av innebörd, att vid nämndens behandling av där avsedda ärenden rekvisitionsförordningens bestämmelser i tillämpliga delar skulle lända till efterrättelse.

Svenska landstingsförbundet förklarar sig icke hava något att erinra mot den föreslagna lagändringen, då den innebure en förenkling, men tillägger:

Då preliminär ersättning alltjämt är avsedd att förekomma, torde kunna ifrågasättas, om icke till undvikande av missförstånd i 10 § borde intagas en bestämmelse, att sjukhus äger erhålla förskott å ersättning enligt de grunder Konungen bestämmer. En dylik förskottsersättning, som redan under rådande förhållanden ansetts motiverad, torde bli ofrånkomlig i händelse av krig, då driften av de stora beredskapssjukhusen kommer att förorsaka de civila sjukhusägarna så stora kostnader, att de sannolikt komma att sakna erforderligt rörelsekapital, därest avräkningar ej ske med relativt korta tidsintervaller.

Flygförvaltningen anser den enklaste utvägen för ävägabringande av ordning, reda och enhetlighet i utbetalning av definitiva ersättningar vara att fastställa taxor enligt 8 och 12 §§ rekvisitionslagen. Därest bestämda hinder föreligga mot upprättande av sådana taxor, och under förutsättning att tillämpningsföreskrifter av visst av flygförvaltningen närmare angivet innehåll utfärdas, har flygförvaltningen intet att erinra mot förslaget.

Arméförvaltningen betonar inledningsvis, att lagförslaget syftade till att kostnader, som borde belasta medelstillgången under fjärde huvudtiteln, skulle gäldas av försvarsväsendets centrala förvaltningsorgan och kostnader, som borde belasta femte huvudtiteln, av medicinalstyrelsen, samt anför härom:

Vill man komma till detta resultat, synes emellertid en närmare utformning av den föreslagna författningstexten böra komma till stånd.

Därvid torde närmast böra beaktas de konsekvenser, vilka bliva förbundna med ett fastställande av det av sociala försvarsberedskapskommittén den 10

januari 1941 avgivna betänkandet med förslag till krigspensionsförordning m. m. Detta förslag innefattar bland annat (28 § 2 mom.), att riks försäkringsanstalten avses att vara den myndighet, vilken med undantag beträffande familjebidrag under sjukdom skall handlägga samtliga frågor angående ersättning i anledning av kroppsskada under krigstjänstgöring till den personal vid försvarsväsendet m. fl., som anges i 1 § till denna förordning. Härefter ingår även sjukvård ersättning, som jämlikt 10 § i förordningen skall utgå i den mån den krigsskadade ej eljest äger åtnjuta sådan ersättning av statsmedel och vilken omfattar bland annat kostnader för vård å sjukvårdsanstalt. Tidpunkten för övertagande av detta ansvar beträffande krigsskadads sjukvård sammanfaller med tiden, när dennes motsvarande förmåner upphöra enligt de bestämmelser, som äro utfärdade i 1 § av reglementet den 20 oktober 1939 (nr 757) angående sjukvård åt personal vid försvarsväsendet under krigstjänstgöring. Jämlikt sistnämnda stadgande skall rätten till fri sjukvård bibehållas under högst tre månader efter tjänstgöringens slut, såvida vederbörande ej dessförinnan på grund av kroppsskadans förutsedda varaktighet eller till följd av invaliditet avföres från det truppförband, där han redovisas, och »skall i fråga om rätt till ytterligare sjukvård i här avsedda fall gälla vad därom särskilt stadgas». Nämnda rätt till ytterligare sjukvård — innefattande bland annat sjukhusvård — avses bliva reglerad genom krigspensionsförordningen, och efter nyss anförd tidpunkt inträder sålunda riks försäkringsanstalten såsom den myndighet, vilken har att ekonomiskt svara för att erforderlig sjukhusvård beredes vederbörande.

Arméförvaltningen erinrar härefter om att föreskrifterna i brevet den 30 augusti 1940 fortfarande skulle gälla samt att vad i punkten 3 andra stycket i nämnda brev angäves komma att av Kungl. Maj:t beslutas angående sättet för den definitiva ersättningens beräkning och bestridande enligt arméförvaltningens uppfattning avsåges att komma till uttryck i det föreliggande förslaget till ändrad lydelse av 10 § i lagen. Därpå anföres:

Vid sådant förhållande synes det arméförvaltningen vara nödvändigt, att i krigssjukhusvårdslagen och denna dess paragraf inrymmas bestämmelser angående såväl den preliminära som den definitiva ersättningens beräkning och bestridande. Ett frångående av härutinnan med avseende å den preliminära ersättningens bestämmande nu tillämpade principer för att i stället uppdraga åt respektive centrala militära förvaltningsmyndigheter handläggningen av samtliga debiteringar, avseende såväl preliminär som definitiv ersättning, komme att innebära ett avsteg från vanliga krigsförvaltningsprinciper och ej heller vara ändamålsenligt, då en dylik anordning måste bliva mycket tidsödande för nämnda myndigheter samt kräva en stor och dyrbar personaluppsättning. Det har framgått av det föregående, att riks försäkringsanstaltens inträde såsom ekonomiskt ansvarig myndighet i ärenden, som beröra viss del av krigssjukhusvården, torde nödvändiggöra, att vid det föreliggande förslagets eventuella genomförande denna myndighet beträffande fall, vilkas sjukvård reglerats av densamma, bör inträda såsom i förevarande avseenden med de militära centrala förvaltningarna medansvarig, när det gäller det definitiva reglerandet av ifrågakvarande ersättningsfrågor. Det torde under alla förhållanden bliva nödvändigt, att, därest ersättning fortfarande skall utgå med både preliminär och definitiv beräkning, på denna anstalt lägga även motsvarande uppgifter, vilka skulle tillkomma de lokala krigskassaavdelningarna beträffande likviderande av preliminär ersättning för sjukhusvård, som meddelats jämlikt krigssjukvårdsreglementet (nr 757/1939).

Arméförvaltningen förklarar, att av det anförda framginge, att beträffande gäldandet av preliminär ersättning för sjukhusvård enligt 9 § krigssjukhusvårdslagen hittills gällande regler borde hellre än en centralisering på nyss angivet sätt komma till användning även i fortsättningen, dock med den jämkning, som kunde föranledas därav, att riksförsäkringsanstalten i respektive vårdfall vid viss tidpunkt kunde komma att inträda såsom ekonomiskt ansvarig för sjukhusvården och följaktligen från och med nämnda tidpunkt böra utgiva den på staten belöpande ersättningen.

Beträffande den definitiva ersättningens beräknande och bestridande anser arméförvaltningen, att vissa svårigheter torde uppstå, därest de ärenden, som avsåge denna, i första hand skulle behandlas av såväl de centrala militära myndigheterna som riksförsäkringsanstalten. Härom framhålles följande:

Den ersättning, som staten har att utgiva enligt krigssjukhusvårdslagen, är uppenbarligen att bedöma på enahanda sätt, vare sig det gäller försvarsväsendets personal eller civilbefolkningen, och samma lär förhållandet vara beträffande vårdkostnaden för militärperson vare sig det gäller tid, för vilken kostnaden skall bestridas av militära anslag eller eventuellt utgå från andra statsmedel. I militärt sjukvårdshänseende äro i varje fall några särskilda synpunkter härvidlag icke att anlägga. För betalningsmottagaren bör det däremot framstå såsom rationellt, om han har att vända sig till allenast en statsmyndighet. Vid sådant förhållande kan det ifrågasättas, om icke en lämplig lösning vore, att dessa ekonomiska uppgörelser helt förlades till medicinalstyrelsen. Denna myndighet torde i helt annan utsträckning än de militära centrala förvaltningsmyndigheterna och riksförsäkringsanstalten hava erforderlig förutsättning att bedöma de mångahanda spörsmål, vilka sammanhånga med en granskning av de uppgifter, på vilka den ekonomiska uppgörelsen med landstingen o. s. v. måste grundas. Medicinalstyrelsen skulle därefter hava att likvidvägen bereda sig gottgörelse från vederbörande försvarsförvaltningar och riksförsäkringsanstalten för de kostnadsbelopp, som enligt vad ovan anförts böra belasta andra medelstillgångar än dem som stå till medicinalstyrelsens eget förfogande.

Då det alltså gäller kostnader, som i sin helhet skola stanna på statsverket, och fråga sålunda endast är om en uppdelning av dessa på anslagsmedel under respektive huvudtitlar, vill det synas, som om hinder mot ett dylikt förenklat förfarande ej borde möta.

Arméförvaltningen förklarar sig slutligen vilja i förevarande sammanhang framhålla, att en tillämpning även i beredskapslägen av bestämmelserna i 9 § krigssjukhusvårdslagen om grunden för fördelning av vårdkostnaderna komme att bliva synnerligen betungande för staten. Med stöd av vunna erfarenheter angående de stora kostnader, vilka under hittills rådande förstärkta försvarsberedskap varit förenade med sjukvård, som meddelats krigsmaktens personal å landets civila sjukvårdsanstalter — även å truppförbandens förlägningsorter — syntes det önskvärt, att nämnda fördelningsgrund bleve gällande allenast under krig och då enbart beträffande civila sjukhus, som upprättats i anledning av krig eller krigsfara, samt sådana i fred befintliga sjukhus, vilka organiserats och toges i anspråk såsom beredskaps- eller krigssjukhus. Under annan tid, då bestämmelserna i krigssjukhusvårdslagen och krigssjukvårdsreglementet skulle tillämpas, syntes ersätt-

ning för meddelad sjukhusvård lämpligen och helst böra beräknas och bestridas enligt vanliga, för fredsförhållanden gällande principer (sjukhuslagen § 17). Härmed vunnes även avsevärda förenklingar i administrativt avseende.

I anledning av arméförvaltningens uttalanden hava förnyade yttranden inhämtats från medicinalstyrelsen och svenska landstingsförbundet.

Medicinalstyrelsen yttrar:

Styrelsen anser förslaget att förlägga det definitiva avgörandet av ersättningsfrågorna till styrelsen icke äga obetingat företräde framför det av styrelsen förordade förslaget. Styrelsens arbetsböda skulle bliva väsentligt utökad och måhända föranleda inrättandet av en särskild byrå för dessa ersättningsfrågor. Vidare kan befaras, att utredningen av dylika frågor skulle komma att i vissa fall draga längre tid, då styrelsen säkerligen i åtskilliga fall bleve nödsakad inhämta kompletterande upplysningar av de militära förvaltningar, som insänt ärendena.

Å andra sidan torde en avsevärd förenkling i förfarandet vara att vinna för betalningsmottagare, därest såsom nu föreslagits de definitiva ersättningarna helt utbetalades från medicinalstyrelsen.

Det enklaste förfarings sättet torde i så fall vara, att såväl den preliminära som den definitiva ersättningen utbetalades av medicinalstyrelsen från anslag, som för sådant ändamål ställdes till styrelsens förfogande. Härigenom skulle dessutom det otvivelaktigt mycket tidsödande arbetet med kostnadernas debitering på olika militära förvaltningar och riksförsäkringsanstalten undvikas.

I fråga om arméförvaltningens åsikt, att ersättning för meddelad sjukhusvård under annan tid än krig, då krigssjukhusvårdslagen ägde tillämpning, borde beräknas enligt vanliga för fredsförhållanden gällande principer, förklarar sig medicinalstyrelsen fortfarande intaga den ståndpunkten, att den fulla kostnaden skall ersättas i enlighet med 9 § i lagen.

Svenska landstingsförbundet anför, att förbundet icke hade något att erinra mot anordningen att alla ersättningsanspråk för sjukhusvård åt krigsskadade skulle ställas till medicinalstyrelsen, som hade att å statens vägnar fatta beslut i ärendet och sedermera i sin tur hos respektive militära förvaltningar söka gottgörelse för erlagda vårdersättningar. En sådan anordning syntes ägnad att underlätta ersättningsförfarandet för sjukhusägarna och medföra enhetliga grunder för ersättningens beräkning. Förbundet förutsatte emellertid att, därest ersättningskrav ej godkändes av medicinalstyrelsen, ersättningsfrågan skulle hänskjutas till riksvärderingsnämnden för avgörande.

Även om, såsom arméförvaltningen föreslagit, medicinalstyrelsen i första hand skulle avgöra alla ersättningskrav och sedan söka gottgörelse från respektive armé-, marin- och flygförvaltningarna samt riksförsäkringsanstalten, bleve ersättningsförfarandet enligt landstingsförbundets mening omständligt. Att man under krigsförhållanden icke kunde komma ifrån denna ordning syntes sannolikt. Däremot hölle förbundet i likhet med arméförvaltningen före, att man under tider, då nyssnämnda lag visserligen tillämpades men krig ej rådde, skulle kunna förenkla ersättningsproceduren rätt väsentligt. Härom anför landstingsförbundet:

Utgångspunkten för en reform av ersättningsförfarandet under sistberörda förhållanden bör alltjämt vara, att staten i princip skall bestrida kostnaderna för militära patienters vård å de civila sjukhusen. Härav följer, att förbundet icke kan dela arméförvaltningens åsikt, att under tider av krigsfara, då nyssnämnda lag tillämpas, ersättningen skall utgå efter de fastställda dagavgifterna, nämligen för militär patient, som normalt är bosatt inom det sjukvårdsområde, där han vårdas, efter inomlänspatientavgift och för övriga efter utomlänspatientavgift. Då inomlänspatientavgiften endast täcker en bråkdel av och utomlänspatientavgiften ofta ej oväsentligt understiger den verkliga dagkostnaden, skulle ett realiserande av arméförvaltningens förslag innebära, att de civila sjukhusägarna finge påtaga sig en väsentlig del av kostnaderna för det militära klienteletts sjukhusvård. Detta kan knappast anses rättvist, helst som staten, om vården av den militära patienten äger rum å ett garnisonssjukhus, får vidkännas den verkliga kostnaden, och denna i flertalet fall torde vara ungefär lika hög som vid de civila sjukhusen. Om vårdersättningen utformas i enlighet med arméförvaltningens förslag, kan det befaras, att så många militära patienter som möjligt överföras till de civila sjukhusen i stället för att inläggas å krigsmaktens egna sjukhus, för att därigenom minska statens utgifter.

Ej heller kan man enligt förbundets mening lägga de av vederbörande sjukhusägare fastställda avgifterna för utomlänspatienter till grund för den statliga ersättningen. Dessa avgifter växla nämligen väsentligt. Medan en utomlänspatient vid vård å allmän sal å Stockholms stads sjukhus får erlagga en avgift om 10 kronor per dag, kan han i flera landstingsområden erhålla motsvarande vård för 4 kronor per dag. Det kan knappast anses tillfredsställande, att den statliga ersättningen för vård av militära patienter skall utgå efter så olikartade och subjektivt fastställda grunder.

Även om, såsom hittills skett, respektive sjukhus' verkliga dagkostnader det år vården ägt rum läggas till grund för beräkning av hithörande ersättning, bliva ersättningsbeloppen varierande, men de vila dock på en objektiv grund: vård å sjukhuset i fråga kan icke beredas för lägre kostnad. Emellertid medför detta system, såsom tidigare anförts, ett synnerligen omständligt ersättningsförfarande och slutlig reglering kan ske först efter stor tidsutdräkt. Önskvärt är därför, om man kunde komma fram till vissa bestämda ersättningsbelopp, som så nära som möjligt ansluta till de verkliga dagkostnaderna vid sjukhusen.

Härigenom skulle visserligen i viss mån avsteg göras från principen, att staten skall gälda hela kostnaden för militära patienters vård å civila sjukhus, som särskilt i tider som de nuvarande, då driftkostnaderna äro stadda i ständigt stigande, kan medföra en ökad ekonomisk belastning av de civila sjukhusägarna. Emellertid har erfarenheten från den gångna beredskaps-tiden givit vid handen, att vård av militärer å civila sjukhus ägt rum i jämförelsevis liten omfattning, varför den merkostnad som, om enhetliga ersättningsbelopp införas, kommer att påvåla vissa sjukhus blir relativt liten och i flertalet fall kommer att uppvägas av den förenkling i ersättningshänseende, som härigenom ernås.

Frågan blir då vilka ersättningsbelopp, som kunna anses skäligen för vård å olika slag av sjukhus, och hur dessa belopp lämpligen böra beräknas. En utgångspunkt härför har man enligt förbundets mening i de årligen publicerade uppgifterna angående sjukhusens dagkostnader. De senaste uppgifterna härom pläga inflyta i tidskriften »Sjukhuset». Enligt denna källa voro dagkostnaderna år 1939 i medeltal för lasaretten 8 kronor 60 öre, för sjukstugorna 6 kronor 26 öre och för sanatorierna 5 kronor 42 öre. Med utgångspunkt från dessa siffror och trots att dagkostnaderna sedan år 1939

ytterligare stigit, vill förbundet föreslå följande ersättningsbelopp: för lasarett 8 kronor per dag, för sjukstugor 6 kronor per dag och för sanatorier 5 kronor per dag. I de fall statsbidrag till vården utgår, såsom beträffande sanatorierna, bör detta avräknas före ersättningen. Med hänsyn till dagkostnadernas stigande tendens bör fastställt ersättningsbelopp gälla ett år i taget och sedermera revideras i enlighet med senast föreliggande dagkostnadsuppgifter. Det synes böra ankomma på Konungen att efter hörande av berörda parter fastställa dessa ersättningsbelopp.

En grupp av sjukhus, som hittills ej berörts, är epidemisjukhusen, beträffande vilka särskilda förhållanden råda. Vården å dessa sjukhus är nämligen kostnadsfri för dem, som insjuknat inom epidemidistriktet, sålunda även för militärer, som under vistelse inom distriktet insjuknat i sjukdom, som omförmåles i epidemilagen. Genom de stora militärsammansdragningar, som föregående år ägt rum, har på vissa håll det militära klientelet i stor omfattning tagit i anspråk tillgängliga vårdplatser å epidemisjukhusen, och det har hänt, att tillfälliga epidemisjukhus måst anordnas för att kunna mottaga alla vårdsökande. Härigenom ha landstingen förorsakats ej oväsentliga extra kostnader, då det utgående statsbidraget, 2 kronor per vård dag, icke täckt ens hälften av vårdkostnaderna å dessa sjukhus. Det synes enligt förbundets mening riktigt och i full överensstämmelse med lagen om sjukhusvård i krig att staten, så länge lagen är satt i funktion, svarar för de militära patienternas vård även å epidemisjukhusen. I anslutning till de verkliga dagkostnaderna skulle förbundet för vård å dessa sjukhus vilja föreslå ett ersättningsbelopp om 5 kronor per dag, varifrån givetvis det ordinarie statsbidraget bör avdragas.

De nu berörda ersättningsgrunderna synas böra tillämpas beträffande civila sjukhus, som ej äro beredskapssjukhus, och under den tid, som nyssnämnda lag är i kraft, men krigstillstånd ej inträtt. I fråga om beredskapssjukhus, kan den nu skisserade ersättningslinjen ej följas, då alla hållpunkter saknas för att i förväg bedöma, vilka kostnader dessa sjukhus komma att draga. Beträffande sådana sjukhus och i övrigt civila sjukhus, som upprättats i anledning av krig, torde det i lagen anvisade tillvägagångssättet med de modifikationer, som ovan berörts, få tillämpas. Då det i händelse av krig är sannolikt, att även civila sjukhus, som icke äro beredskapssjukhus, i stor omfattning få vårda krigsskadade och det är vanskligt att på förhand bedöma vårdkostnaderna vid dessa sjukhus, synes det lämpligt, att i en dylik situation berörda, mera omständliga förfarande tillämpas även beträffande ersättning för vård av krigsskadade å civila sjukhus över huvud taget.

I nu angivna fall bör sålunda den statliga ersättningen avse hela den verkliga vårdkostnaden sådan den framkommer i sjukhusets på sedvanligt sätt beräknade dagkostnad. Såsom förbundet i sitt förut i ärendet avgivna yttrande framhållit, är det emellertid nödvändigt, att ett förskotts förfarande här tillämpas, och medicinalstyrelsen har, vad angår beredskapssjukhusen, erhållit i uppdrag att utarbeta förslag till en förskottstaxa. Det torde vara lämpligt, att denna förskottstaxa under krigstid även får bli tillämplig vid vård av krigsskadade å civila sjukhus över huvud. Förskott borde med vissa ej alltför långa tidsintervaller få rekvireras hos medicinalstyrelsen, med vilken myndighet den slutliga avräkningen även borde ske, då den verkliga vårdkostnaden det år, vården ägt rum, blivit känd. Endast för den händelse vid dylik slutlig avräkning enighet ej vinnes och då det är fråga om ersättning för andra kostnader än för sjukhusvård, skulle riksvärderingsnämnden få avgörandet.

Lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara har med anledning av rå- *Departements-*
dande utomordentliga förhållanden nu varit i tillämpning avsevärd tid. *chefen.*

Därunder har det visat sig, att de bestämmelser, som reglera fastställandet av ersättning för vård å de civila sjukhusen av i lagens mening krigsskadade, erbjuda åtskilliga besvärligheter — främst onödig omgång — vid tillämpningen, närmast såvitt angår militära patienter. Ett behov av förenkling av berörda bestämmelser har starkt gjort sig gällande. Sedan fråga härom, såsom framgår av det föregående, underkastats utredning, har jag låtit utarbeta nya, enligt min mening mera ändamålsenliga stadganden, upptagna i ett förslag till lag angående ändring av 9 och 10 §§ i krigssjukhusvårdslagen. De nya bestämmelserna innebära i huvudsak följande.

Vad kostnad för vård å civila sjukhus angår skall i fråga om den slutliga ersättningens storlek fortfarande såsom huvudprincip gälla, att staten helt skall bestrida kostnaderna, d. v. s. bruttokostnad minskad med utgående statsbidrag, för vård av krigsskadade vid civila sjukhus, som upprättas i anledning av krig eller krigsfara (beredskaps- och reservsjukhus), ävensom under krig vid övriga civila sjukhus. Under tid, då krig ej råder, skall däremot, i enlighet med det av svenska landstingsförbundet därutinnan framställda förslaget, vid sistnämnda slag av sjukhus såsom ersättning för vårdkostnad utgå vissa bestämda belopp för patient och dag, fastställda av Kungl. Maj:t. Nämnda belopp synas, efter hörande av därav berörda parters organisationer, böra bestämmas i nära anslutning till medeltalen av de verkliga dagkostnaderna vid sjukhusen. Då förevarande lagändringar icke torde kunna träda i tillämpning förrän den 1 juli 1941 samt den nu föreslagna lagen icke synes böra givas tillbakaverkande kraft, äro de, som driva civila sjukhus, enligt gällande bestämmelser berättigade till ersättning för vård, som lämnats före sistnämnda dag, med de faktiska kostnadernas hela belopp. Emellertid synes intet hindra, att — med hänsyn till den omgång, som är förenad med ett uträknande av nämnda kostnader — ersättning begäres och utgives med de bestämda belopp, vilka Kungl. Maj:t förklarar skola tillämpas för senare halvåret 1941. För sistnämnda tid synas de av svenska landstingsförbundet föreslagna beloppen böra fastställas. — I detta sammanhang må, i anledning av ett uttalande av medicinalstyrelsen, anföras, att därest vård å enskilt eller halvenskilt rum eller anlitande av specialist av medicinska skäl skulle erfordras, ersättning därför bör utgå enligt bestämmelserna i lagen.

Ansökan om ersättning för kostnad för vård å civila sjukhus skall i samtliga fall insändas till medicinalstyrelsen.

Förskott å ersättningen får, utan alltför långa tidsintervaller, utgivas av medicinalstyrelsen i enlighet med närmare föreskrifter därom, som utfärdas av Kungl. Maj:t. Det synes lämpligt att, i enlighet med vad från några håll påyrkats, uttrycklig bestämmelse härom intages i författningen.

Finner sig medicinalstyrelsen kunna godkänna framställt slutligt ersättningsanspråk, skall detsamma anses vara för statens räkning godtaget och ersättning skall utbetalas av styrelsen. I den mån ersättning ej skall slutligt

utgå av medel, som stå till medicinalstyrelsens förfogande, skall styrelsen utfå gottgörelse av vederbörande militära förvaltningar eller av riksförsäkringsanstalten, såvitt anstalten har att bekosta vården av vissa krigsskadade. Godkännes ej framställt ersättningsanspråk av medicinalstyrelsen, skall ärendet avgöras av riksvärderingsnämnden enligt de grunder samt i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Över riksvärderingsnämndens beslut skall klagan ej få föras. — Anspråk på ersättning för redan lämnad vård, vilka icke blivit avgjorda i första instans vid tiden för lagens ikraftträdande, synas böra behandlas och avgöras enligt den föreslagna lagens bestämmelser.

Vid tillämpningen av den anordning, som sålunda föreslagits, kunna de, som driva civila sjukhus — närmast landstingen — komma att åsamkas något högre kostnader än enligt lagens nuvarande bestämmelser. Denna kostnadsökning synes emellertid i allmänhet icke komma att bliva av större betydelse och olägenheterna därav torde komma att väl uppvägas av den förenkling i ersättningshänseende, som vinnes genom de föreslagna nya bestämmelserna.

Ersättningsfrågor enligt lagen i andra fall än de, beträffande vilka särskild reglering sålunda föreslås, skola fortfarande behandlas på det i 10 § av gällande lag angivna sättet, d. v. s. enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.

Bestämmelser, avfattade i enlighet med vad i det föregående anförts, hava upptagits i förslag till *lag angående ändrad lydelse av 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara*.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över nämnda lagförslag, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omnämnda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Erik Montell.

---

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
2 maj 1941.*

Närvarande:

justitieråden FORSSMAN,
BELLINDER,
regeringsrådet LUNDEVALL,
justitierådet STERZEL.

Enligt lagrådet den 30 april 1941 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 april 1941, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsrådet Sven Björkholm.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
2 maj 1941.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BEAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen samt t. f. chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Ewerlöf, anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 25 april 1941 till lagrådet remitterade förslaget till lag angående ändrad lydelse av 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara samt hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sten-Eric Heinrich.